

Vurdering av naturverdier i eikelund ved Seiersten ungdomsskole

Marte Olsen

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag for Frogn kommune kartlagt en eikelund ved Seierstein ungdomsskole. Innenfor lokaliteten ble det registrert i overkant av 35 eiketrær, hvorav fem av dem er kvalifiserte som den utvalgte naturtypen «hule eiker». Eikelunden er kartlagt som én enhet med B-verdi (viktig) og anses som viktig for biologisk mangfold. Den har også en verdi for grøntstrukturen i området, som de siste 40 årene har gått drastisk ned. Det anbefales at flest mulig av eikene får stå, både forskriftseikene og de yngre trærne, for å fremme biologisk mangfold på lang sikt.

Nøkkelord

Naturverdier
Biologisk mangfold
Frogn
Hule eiker
Grøntstruktur

Omslag:

Sør-vestre del av eikelunden med mange eiketrær.
Foto: Marte Olsen

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-641-6

BioFokus-notat 2018-7

Tittel

Vurdering av naturverdier i eikelund ved Seiersten ungdomsskole

Forfattere

Marte Olsen

Dato

24.01.2018

Antall sider

11

Refereres som

Olsen, M. Vurdering av naturverdier i eikelund ved Seiersten ungdomsskole, 2018. BioFokus-notat 2018-5. Stiftelsen BioFokus. Oslo

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgiver:

Frogn kommune

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn og innledning	4
Metode	4
Kriterier for utvalgelse av viktige naturtyper	5
Verdisetting	5
Naturmangfoldloven	5
§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)	6
§ 9. (føre-var-prinsippet)	6
Befaring og områdebeskrivelse	6
Naturverdier	7
Tiltak, konsekvenser og avbøtende tiltak	9
Konklusjon	10
Referanser	10

Bakgrunn og innledning

Marte Olsen i BioFokus har på oppdrag fra Frogn kommune befart og kartlagt naturverdier innenfor en eikelund beliggende ved Seiersten ungdomsskole, i forbindelse med ønsket om å bygge en ny skatepark. Området er i dag et parkområde med forekomster av flere store eiketrær, som går inn under den utvalgte naturtypen «hule eiker».

Figur 1: Flyfoto over undersøkelsesområdet ved Seiersten ungdomsskole

Hule eiker er definert som alle eiketrær med en omkrets på minst 200 cm omkrets i brysthøyde, eller synlig hule eiker med en åpning på minimum 5 x 5 cm og minimum 95 cm i omkrets (Forskrift om utvalgte naturtyper etter nml). Hule eiker er en utvalgt naturtype på grunn av det store artsmangfold tilknyttet naturtypen. Det er anslått at ca. 1500 arter er knyttet til eik, og svært mange rødlistearter er mer eller mindre avhengige av naturtypen hule eiker.

Metode

Arbeidet har omfattet kartlegging av områder som er spesielt viktige for bevaring av biologisk mangfold (prioriterte naturtyper) etter DN håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007). Tilgjengelige naturdatabaser og litteratur er gjennomgått for å samordne eksisterende kunnskap om området. Dette gjelder i første rekke Miljødirektoratet sin Naturbase (Miljødirektoratet 2018) og Artsdatabankens Artskart (Artsdatabanken 2018).

Kriterier for utvelgelse av viktige naturtyper

Følgende kriterier er viktige ved utvelgelse av viktige naturtyper:

- Naturtypers sjeldenhet i landskapet
- Forekomst av viktige nøkkelementer
- (Gode) forekomster av signalarter eller rødlistede arter
- Områdets topografiske og geografiske plassering
- Områdets evne til å fylle en funksjon for bevaring av biologisk mangfold

Verdisetting

Verdisetting representerer en innbyrdes rangering av det biologiske mangfoldet. Denne verdien gjenspeiler en vurdering av dagens tilstand. Ut over dette er det også interessant å vurdere det framtidige potensialet for biologisk mangfold under gitte omstendigheter. Disse omstendighetene kan f.eks. være fri utvikling av gammel skog eller videre skjøtsel av slåtteeenger eller naturbeitemark; tiltak som vil opprettholde eller ytterligere forbedre betingelsene for et rikt biologisk mangfold i naturtypen. Verdisettingen baserer seg på direkte betydning for bevaring av det biologiske mangfoldet, og ikke bruksverdier av mangfoldet til forskning, undervisning, friluftsliv, næringsinteresser o.l. Rangeringen bygger på følgende overordnede prinsipper:

- Naturtyper og arter som er sjeldne er viktigere objekter for forvaltningen enn de som er vanlige.
- Naturtyper og arter som er i tilbakegang er viktigere objekter for forvaltningen enn de som har stabile forekomster eller er i framgang. Verdisetting av utvalgte områder følger DN-håndbok 13 og brev fra DN av 03.06.1999 om verdisseting av lokalt viktige områder, C-områder. Systemet har tre verdikategorier: Svært viktig - A, Viktig - B og Lokalt viktig - C.

DN gir følgende kriterier for rangering av lokaliteter innen en naturtype:

- Størrelse og velutviklethet
- Grad av tekniske inngrep
- Forekomst av rødlistearter
- Sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt). DN-håndbok 13 legger opp til et rigid system der artsfunn i visse rødlistekategorier automatisk skal gi naturtypen A- eller B-status. Rødlistekategorier følger den siste utgaven av den norske rødlista (Henriksen og Hilmo 2015). I tillegg til hovedretningslinjene i håndbok 13, bruker BioFokus erfaring og skjønn i verdissetingen.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven legger føringer for hvordan naturens mangfold skal tas hensyn til ved ulike typer planlagte tiltak. Nedenfor er paragraf 8-10 under kapittel II (alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk) listet og hver paragraf er kommentert med utgangspunkt i BioFokus sin rolle i planprosjektet.

§ 8. (kunnskapsgrunlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

- Vitenskapelig kunnskap kan være vanskelig å definere, men BioFokus baserer bl.a. sine vurderinger på den norske rødlisten for truede arter (Henriksen & Hilmo 2015), rødlisten for truede naturtyper (Lindgaard & Henriksen 2011), Artsdatabankens oversikt over alle norske arters utbredelse (artskart) og Miljødirektoratet sin oversikt over prioriterte og utvalgte naturtyper, informasjon om vilt, samt prioriterte arter (naturbase). I tillegg finnes det store mengder informasjon fra biologiske undersøkelser gjennom flere tiår som vi bruker aktivt i våre vurderinger.
- BioFokus kartlegger artsmangfoldet og dokumenterer dette gjennom Artskart sine løsninger.
- Vi avgrensner og verdivurderer naturtyper i henhold til DN-håndbok 13.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

- Det vil ikke være mulig i løpet av en enkelt undersøkelse å få en fullstendig oversikt over alle biologiske verdier i et utredningsområde. BioFokus bruker derfor faglig skjønn for å avveie hvor detaljerte undersøkelsene trenger å være, samt bruker vår kunnskap om økologiske sammenhenger ved avgrensning og verdisetting av naturtyper, samt når konsekvensene av konkrete tiltak skal vurderes. Vi angir i rapporten noe om usikkerheten knyttet til registreringene om denne usikkerheten er akseptabel eller ikke. Vi vil foreslå tilleggskartlegginger dersom usikkerheten er for stor.

Befaring og områdebeskrivelse

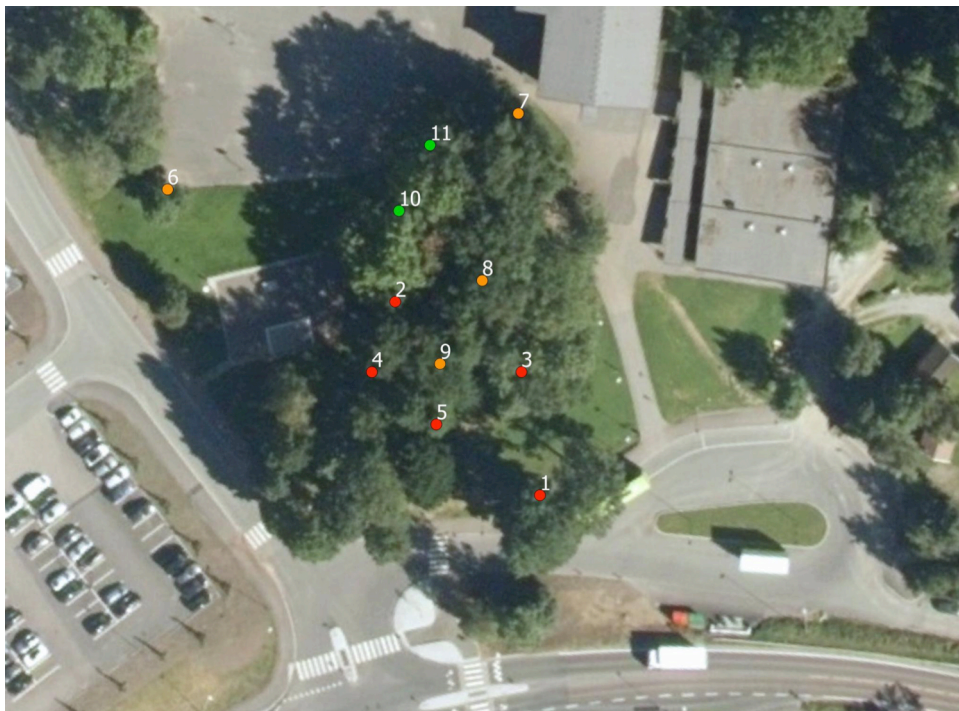
Befaringen ble foretatt 17. januar 2018, med ca. 30-40 cm snø på bakken og stedvis høye brøytekanter. På grunn av mye snø var det ikke optimalt å registrere biologisk mangfold. Det er likevel mulig å påvise verdier for eik på vinteren, men det må påpekes at den store mengden snø gjorde det vanskelig å undersøke basis av stammene, slik at hulheter kan ha blitt oversett. Det ble ikke gjort nærmere undersøkelser av vegetasjonen, bakkelevende organismer eller arter på trærne.

Området utgjør ca. 4.6 dekar og består av et parkområde som ligger rett sør for Seiersten Ungdomsskole. Området har en dominans av eik, men det er også innslag av blant annet ask, osp, bjørk og spisslønn. Innenfor området er det et mindre område med asfalt, hvor det er satt ut noen skate-ramper.

Lokaliteten er tidligere registrert i databasen *Naturbase*, som naturtypen «store gamle trær», med verdi B (viktig). I faktaarket til naturtypen nevnes to potensielt viktige eiketrær, en av dem med begynnende hulhet. Det er tidligere registrert forekomster av rødlistearten stær og sommerfuglen kløverblåvinge fra området. Fra *Google streetview* ble den svartelistede arten rynkerose indentifisert nord-vest i lokaliteten.

Naturverdier

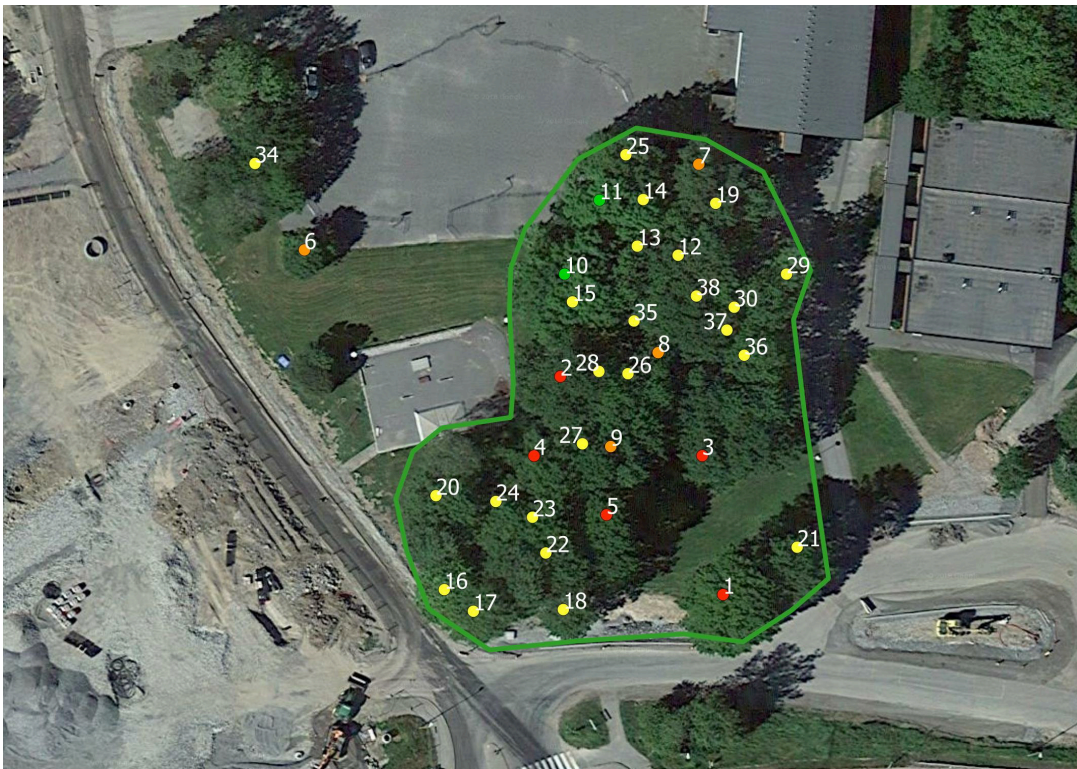
Det er i overkant av 35 eiker innenfor området, som alle er større enn 100 cm i diameter i brysthøyde og fem eiketrær går inn under forskrift for hule eiker (rød, figur 2). Eiketreet med begynnende hulhet ble ikke gjenfunnet under befaringen, men på grunn av snøen er det stor sannsynlighet for at det kan ha blitt oversett. Det var noe død ved i trekronen til flere av trærne, spesielt tre nummer 4 og 5. Død ved er positivt for mangfoldet av arter knyttet til gamle eiketrær. Ingen av de fem forskriftseikene hadde synlige stammeskader, men det er også mulighet for at dette kan ha vært skjult under snøen. Dette gjelder spesielt tre nummer 1 som var helt dekket av en brøytekant (figur 3). Flere andre trær var nær forskriftsmålet eller hadde stammeskader (oransje, figur 2), i tillegg var det også to eksemplarer av den rødlistede arten ask (grønn, figur 2). Forskriftseikene er nærmere beskrevet i vedlegg 1.

Figur 2: Lokaliteten med viktige trær merket av. De røde prikkene representerer forskriftseiker, de oransje eiketrær som er nær forskriftsmålet og stammeskadede trær, og de grønne prikkene representerer de rødlistede asketrærne.

Figur 3: De fem forskriftseikene innenfor parkområde.

Figur 4: Lokalitetens kjerneområde, med størst konsentrasjon av eiketrær. De røde prikkene representerer forskriftseiker som er mer enn 200 cm i diameter. De oransjeprikkene er eiketrær som er nær forskriftsmålet og som er antatt å ha en funksjon for biologisk mangfold. De grønne prikkene representerer asketrær, som på sikt vil kunne utvikle kvaliteter for biologisk mangfold. De gule prikkene er andre eiketrær over 100 cm i diameter, som også på sikt vil kunne utvikle verdier for biologisk mangfold.

Tiltak, konsekvenser og avbøtende tiltak

Det er ønsket om å etablere en skatepark i eikelunden. Det er ikke avgjort hvor skateparken skal plasseres, men det anbefales å legge den utenom lokalitetens kjerneområde (figur 4). Skulle det likevel besluttes å bygge innenfor kjerneområdet er det ønskelig å la flest mulig av eiketrærne stå. Innenfor lokaliteten er det over 35 eiker, hvorav fem eiker inngår i den utvalgte naturtypen «hule eiker». Hule og gamle eiker er en utvalgt naturtype jf. naturmangfoldloven med egen handlingsplan og har en rekke spesialiserte arter knyttet til seg, der flere er sjeldne og rødlistede. Lokaliteten vurderes som viktig (B-verdi) på grunn av forekomsten av mange eldre eiketrær med døde grener i trekronen, samt at en av eikene med stor sannsynlighet er hul. Både døde grener og hulhet gir opphav til mange ulike leveområder, som kan være viktig for mange sjeldne arter av insekter og sopp. Det er i hovedsak de største, hule og/eller de med mye død ved som har størst verdi for biologisk mangfold, men det er nødvendig med variasjon i alder og livsstadier, slik at de yngre trærne på sikt kan utvikle hulhet og dermed kvaliteter som kan huse sjeldne og spesialiserte arter. Manglende rekruttering er mange steder en kjent utfordring i forvaltningen av denne naturtypen (Direktoratet for naturforvaltning 2012).

Eiketrærne ble ikke undersøkt for rødlistearter, men det er sannsynlig at slike arter finnes, spesielt med tanke på at et av trærne er antatt hule. Mange av kvalitetene som gjelder hule eiketrær, gjelder også andre hule løvtrær. De to forekomstene av ask (VU) har ingen hulheter i dag, men vil på sikt kunne utvikle kvaliteter som er viktig for biologisk mangfold.

Eikelunden ved Seiersten ungdomsskole representerer en liten rest av det gjenværende grøntarealet i Drøbak. Slike grøntareal har en viktig funksjon lokalt for biologisk mangfold. Fra 1979 til 2007 har halvparten (49,8 %) av grøntareal blitt endret til bolig- og infrastrukturformål (Lønnve & Blindheim 2009). Nedbyggingen har skjedd i et jevnt tempo og grøntområdene har relativt raskt blitt sterkt redusert i Drøbaksområdet. Det har vært en tydelig trend, hvor grøntområder blir bygd ned bit for bit, til fordel for utvidelse av allerede utbygde områder.

Det anbefales at en arborist overvåker arbeidet hvis det fattes en beslutning om å utføre gravearbeid eller kjøres med tunge maskiner i nærheten av trærnes rotsone, eller det skal utføres andre tiltak som direkte eller indirekte kan skade trærne. Ved gravearbeid rundt trærnes rotsoner, kan trærne ta skade, som kan påvirke eikene og dermed bidra til å minske det biologiske mangfoldet. Det anbefales å følge de hensyn beskrevet i folderen «Arbeid nær trær» for å minske slike skader (Bymiljøetaten 2012). Bestemmes det å felle trær innenfor kjerneområdet, kan tilplanting av nye ask- og/eller eiketrær være et godt avbøtende tiltak, men et slikt avbøtende tiltak bør derimot ikke brukes som en begrunnelse for å tillate felling av trær. Planting av eiketrær i Drøbak er uansett et godt tiltak som vil gagne mangfoldet knyttet til hule eiker på lang sikt.

Dersom det besluttes å legge skateparken midt i kjerneområdet, anbefales det nærmere undersøkelse av trærne. Dette bør utføres av en trepleier med kunnskap om biologisk mangfold, for å sikre at de eiketrærne man ønsker å bevare, ikke dør som følge av tiltaket.

Konklusjon

Eikelunden har mer enn 35 forekomster av eik, hvorav fem eiketrær oppfyller kravet til den utvalgte naturtypen «hule eiker». Lokaliteten er avgrenset som én enhet og vurdert som viktig (B-verdi). Ved plassering av skateparken anbefales det å legge denne utenom lokalitetens kjerneområde (figur 4) på bakgrunn av verdien mange av eiketrærne har for biologisk mangfold. Det anbefales å bevare størstedelen av eikelunden, både med tanke på biologisk mangfold og grøntstruktur. Om det likevel skulle besluttes å legge skateparken midt i kjerneområdet, anbefales det nærmere undersøkelser av trepleier. Ved gravearbeid rundt trærne, er det viktig å utvise forsiktighet, og det anbefales å ta kontakt med en arborist, som kan bistå i arbeidet.

Referanser

Artsdatabanken 2018. *Artskart*. Available at: <http://www.artskart.artsdatabanken.no/> (besøkt: 17.01.2018).

Bymiljøetaten 2012. Arbeid nær trær. Hentet fra: <http://www.akerselvasvenner.no/wp-content/uploads/2016/10/Arbeid-n%C3%A6r-tr%C3%A6r-BYMs-veiledning.pdf>

Direktoratet for Naturforvaltning 2012. Handlingsplan for utvalgt naturtype hule eiker. DN-rapport 1-2012.

Direktoratet for naturforvaltning. (2007). Kartlegging av naturtyper - Verdisetting av biologi mangfold. *DN-håndbok-13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007)*.

Forskrift om utvalgte naturtyper etter nml. Forskrift 13. mai 2011 nr. 512 om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-13-512>

Henriksen, S. & Hilmo, O. (2015). Norsk rødliste for arter: Artsdatabanken

Lindgaard, A. & Henriksen, S. (2011). Norsk rødliste for naturtyper. Trondheim: Artsdatabanken.

Lønnve, O. J. & Blindheim, T. (2009). Status for grøntstruktur i Drøbak, Frogn kommune, 2009-10. Oslo: BioFokus. 27 s.

Miljødirektoratet. (2018). *Naturbase*. Henter fra: <http://kart.naturbase.no/>.

Vedlegg 1:

Naturtypebeskrivelse

Seierstein II

Store gamle trær – Eik, Verdi: **B**

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Marte Olsen v/BioFokus den 17. Januar 2018 i forbindelse med utbygging av en skatepark ved Seiersten ungdomsskole.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sør for Seiersten ungdomsskole i et parklandskap i et ellers nedbygd område.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten kartlegges som «Store gamle trær – Eik (D1207). Det er litt over 35 eiketrær over 100 cm, og fem av eikene omfattes av forskrift om utvalgt naturtype hule eiker.

Artsmangfold: Det ble ikke funnet noen rødlistearter under befaring. Artsmangfold ble ikke undersøkt i detalj.

Bruk, tilstand og påvirkning: Den groveste av eikene måler 299 cm i omkrets. Treet har en middels vid krone, den står noe skyggefullt til og stammen er noe dekket av mose. Det er en del døde grener av mindre dimensjoner i kronen. Det ble ikke observert noen hullheter på trærne, men på grunn av stor snømengde (40 cm), var det vanskelig å undersøke basis av stammen. Fra tidligere er det rapportert om mulig hulhet i et av trærne, det er derfor stor sannsynlighet for at et trærne innenfor området er hult. Den nest største eiken er delt i to rett over brysthøyde, den ene måler 222 cm i omkrets, mens den andre måler 232. Ingen hullheter ble observert, men det var ikke mulig å undersøke treet basis, da det var dekket av en brøytekant. Kronen er middels bred og mesteparten av grenene er sørvendte. Sprekkebarken anses som relativt slett (<1,5 cm dype sprekke) og den er dekket av noe lav, men lite mose. Eika ligger fint eksponert og sørvendt plassert. Den tredje største eiken måler 216 cm i omkrets og har relativt smal krone, den står plassert helt sør i eikelunden og er delvis eksponert. Den har slett sprekkebark og noe død ved i kronen. Eik nummer fire måler 203 cm i omkrets, den står noe skyggefullt plassert i eikelunden, har relativt smal krone og lite døde greiner i kronen. Eik nummer fem måler 201 cm i omkrets, den har relativt smal krone og sprekkebarken er relativt slett. Den står sørvendt og relativt eksponert. Utenom forskriftseikene er det flere eiker som måler over 190 cm i omkrets. Det er også noen eiker med stammeskader, men som ikke oppfyller kravene til hulhet.

Fremmede arter: Ingen påviste

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes som viktig (B-verdi) som følge av forekomsten av fem forskriftseiker og rundt 30 eiketrær over 100 cm i diameter. En del av trærne har døde greiner i kronen og det er antatt at en av forskriftseikene er hul, som øker verdien for biologisk mangfold.

Skjøtsel og hensyn: For å bevare biologisk mangfold, både for nåtid og fremtid er det viktig at eikelunden får stå i fred og utvikle seg. De større og eldre trærne kan ha en viktig funksjon for biologisk mangfold, mens de yngre trærne vil på sikt kunne utvikle kvaliteter som kan huse sjeldne og spesialiserte arter. Trærne bør ikke beskjæres unødvendig og døde grener må få lov til å bli sittende på treet. Døde trær og dødved liggende på bakken er viktig for truede arter og bør få lov til å bli værende på lokaliteten.